

גליונות ליום בפרשת השבוע

ערכים ביד נחמה ליבוביץ שנה חמישית

ייל עיי מסוד תורה והשכלה למבוגרים ולנער

הסתדרות נשי מרחי באמריקה

ן כ"ג - כ"ז

צו (תש"ו)

א.א.א. סאלת מבנה:

אברבנאל שואל: למה זה בזבח הסלמים באו בכתוב שתי פרסיות: האחת: (פסוקים י"א-כ"א) זאת תורת זבח הסלמים עד נכרתה הנפש... והשניה: (פסוקים כ"ה-לד) וידבר ה' אל משה לאמור... המקריב את זבח סלמים... ובין הפרשה הראשונה והשניה שהם בענין אחד נכנס דבור אחר באסור כל חלב סור וכבש ועז ואסור הדט (פסוקים כ"ב-כ"ז); והוא זו מאד, כי היה ראוי להסלים מצות הסלמים ואחר כך יצוה באסור החלב והדט?

ב. בסדר מניין המצוות של ספר החנוך (ההולך במנין המצוות בעקבות הרמב"ם) מנה אסור אכילת חלב ודט בפרשתנו ולא מנה מצוות לא תעשה אלה כבר בפרשת ויקרא ט"ט (ג' י"ז) הוזכר אסורם לראשונה. התוכל להסביר את סבת הדבר?

ג. ראב"ע כי ד"ה וטעם וטומאתו החל מן "ופעם אחת בא אלי צדוקי" רמב"ם כ"ה " כי כל אוכל חלב " מן הבתמה אחר יקריב ממנה לא יתכן שיהיה פירוש מן "הבתמה" עד "ולפי שאסור כל חלב...". רמב"ם " מן הבתמה; ד"ה אשה לה; ג' י"ז ד"ה בכל מושבותיכם כל חלב 1XX במה חולקים הראב"ע והקראי (הנקרא בדבריו - "צדוקי")? מה רצה ראב"ע להוכיח לקראי? 2XX מהי דעתו של ראב"ע באסור חלב בכלל? 3XX כיצד מפרט ראב"ע את אסור החלב הנאמר במקומנו ומתי ראיתו מפסוק כ"ה? 4XX במה יונה הוא מן הרמב"ם והרשב"ם בפרוטו. לפסוק כ"ה? 5X מהי ראית הרמב"ם מפסוקים י"א ל"ט; כ"ז ס"ו? 6X מהי ראית הראב"ע מן הפסוק ויקרא כ"ג י"ד בגד דעת הקראי? 7XX כיצד סותר הרמב"ם את דברי הראב"ע וכיצד מפרט הרמב"ם את הפסוק ויקרא כ"ג י"ד?

ד. בטעם המצוה שואל אברבנאל: למה בחר ה' בחלב ובדט להקריב על מזבחו ולמה אסר אכילתם על ישראל? ונתנו תשובות שונות לסאלה הנ"ל:

בפרכות י"ז: רב ששת כד היה יתיב בתעניתא בחר דמצלי אמר חכי (כשהיה יושב בתענית היה אומר לאחר תפילתו): גלוי וידוע לפניך בזמן שבית המקדש קיים - אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו. ועכסו: ישבתו בתענית ונתמעט חלבי ודמי; יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי הנתמעט כאלו הקרבתיהו לפניך על מזבחך ותרצני. (אין בזה תשובה ישירה לסאלה הנ"ל, אלא שמתוך דבריו תוכל למצוא תשובה.) רמב"ם מורה נבוכים ג' מו: ודע כי הדם היה סמא מאד בעיני הצאנא (לת עובדי ע"ז) ועם כל זה היו אוכלים אותו, מפני שהיו חוסכים שהוא מזון השדים וכאכל אותו מי שאכלו כבר הסתתף עם השדים ויביאיהו ויודיעהו העתידות... ויועילו להם. אלו דעות שהיו נמשכים אחריו בזמנים החט... לא היה טעם לאחד מן ההמון באמתתם. ובאת התורה השלמה ליודעיה להסיר אלו החליגט הצאננים ואסרה אכילת הדם, ועשתה חזק באסורו כמו שעשתה בע"ז בשוה (=באותו לשון): אמרה "ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם" כמו שאמר בנותן מזרעו למולך: "ונתתי את פני באיש החוה". ולא בא זה הלשון במצוה שלישית מלבד ע"ז ואכילת דם... וסדרה (התורה) הדם ושמה אותו מסוד מה שיגיע בו (אפודי: תורתנו טהרה הדם וצוה להזות בו לטהר) "והזית על אהרן ועל בניו וקזש... וצוה להזותו על הטבח... וטמה העבודה כולה לשופכו סם... לא לאספו - כמו שאמר "ואני נתתי (=את הדם) לכם על המזבח לכפר על נשפוטניכם" (ויקרא י"ז י"א).

רמב"ם מורה נבוכים ג' מ"ח: ... וכן חלב הקרב משיב. (=משמין יותר מדי) ומפטיד העכול ומוליך דם קר מדובק ושרפתו ושרפתו יתיר ראוייה מאכילתו (=טוב להסתמך בו למאור). וכן הדם והנבלה קשים להתעכל ומזונם לע...

אברבנאל: ואמנה למה בחר ה' בחלב ובדט להקריב על מזבחו ולמה אסר אכילתם לישראל, כבר נאמרו בזה טעמים מתולמיים... והטעם הרביעי אמרו, שהבריאות והיופי הוא סבת החטא, וסבת הבריאות הוא הדם וסבת היופי - החומן, ומי סדמו רותה הוא חוטא, כמו הבחורים; וכן השמין סבת החטא כמו שנ' (דברים לא) וישמן ישורון ויבעט - לכן צוה ה' שישרפו על מזבחו שני הדברים הנזכרים המביאים לידי חטא, לרמוז שכן ראוי לאדם שיבטל תאוותיו... ועוד טעם ששי אומר אני בזה; שהעונות נמשלו לאדום והסליחה נמשלה ללבן כמו שאמר הנביא (ישעיה א') "אח יהיו חסאיכם כשני - כסלג ילבינו" ולזה צוה שיגישו על מזבחו הדם לרמוז שהם מודים על חטאם לפניו על דרך (תהליח ל"ח) "מודה עלי משעי לה" ושיקריבו ג"כ החלב לרמוז לסליחה כאומר (תהליח נ"א) "כי עמך הסליחה".

מה הן התשובות היונות שנתנו לסאלה הנ"ל ומה ההבדל העקרוני ביניהן? יש לטלוח תשובות (גו שאלות) לד"ר נחמה ליבוביץ, ירושלים קריה משה הזמנות (ג' תשלום) ליעקב אשכנזי, ירושלים רח" אוסישקין 48.